

Gjerdrum-utvalget
gjerdrumutvalget@oed.dep.no

Deres ref.: Vår ref. (saksnr.): Saksbeh.: Dato:
21/9 - 11 Martin K. Johansen, 954 54 440 09.08.2021

Innspill fra Oslo kommune til Gjerdrum-utvalget

Bakgrunn

5. februar 2021 oppnevnte Olje- og energidepartementet et utvalg (Gjerdrum-utvalget) som skal gjennomgå årsakene til kvikkleireskredet i Gjerdrum og vurdere hvilke læringspunkter som kan bedre ulike aktørers arbeid med å forebygge slike skredulykker. Utvalget skal levere en delrapport om årsakene til skredet innen utgangen av september 2021, og en hovedrapport (norsk offentlig utredning, NOU) som også skal inneholde vurderinger og anbefalinger om forvaltningen av kvikkleirerisiko i Norge innen 1. februar 2022.

Oslo kommune ble 28. mai invitert til å komme med innspill til utvalgets arbeid. Invitasjonen gjelder innspill om forvaltningen og regelverket knyttet til håndteringen av risikoen for kvikkleireskred i Norge generelt, og ikke innspill for å avdekke årsaken til kvikkleireskredet i Gjerdrum. Gjerdrum-utvalget har bedt om en tilbakemelding på erfaringer, vurderinger og anbefalinger når det gjelder hvordan det norske samfunnet forvalter og håndterer risikoen for kvikkleireskred. Utvalget ønsker å undersøke om systemet for dette fungerer tilstrekkelig i dag, og eventuelle tanker om endringsbehov. Dette gjelder både en vurdering av formelle juridiske rammer og hvordan de fungerer i praksis. Frist til å gi innspill er satt til 10. august 2021.

Oslo kommunes innspill til Gjerdrum-utvalget

Oslo kommune er en stor og kompleks organisasjon med mange etater, bydeler og foretak som forvalter offentlig grunn. På grunn av den relativt korte svarfristen og ferieavvikling ble invitasjonen kun sendt til enkelte utvalgte etater for uttalelse. Oslo kommunes innspill har dermed ikke vært på bred høring, og baserer seg på uttalelser fra Plan- og bygningsetaten (PBE), Vann- og avløpsetaten (VAV) og Beredskapsetaten (BER). Oslo kommune ser derfor frem til å komme med en grundig høringsuttalelse når Gjerdrum-utvalgets endelige hovedrapport sendes på høring.

Oslo kommune har ikke hatt anledning til å gi en grundig drøftelse av eksempelvis ansvarsrettssystemet i plan- og bygningsloven (kap. 22 og 23). Ansvarsrettssystemet innebærer at formelt ansvar for både gjennomføring av og oppfølging i ettertid av utbyggingsprosjekter i regi av private utbyggere, ligger hos utbygger og dennes konsulenter herunder gjennomføring av uavhengig kontroll. Ansvarsrettssystemet stiller implisitt store krav til uavhengighet, faglig integritet og kompetanse, kapasitet og dokumentasjon.

En utfordring er at det over tid vil kunne skje endringer i eierkonstellasjoner og at virksomheters eksistens vil kunne variere. Informasjonsgrunnlag vil over tid kunne gå tapt uten at gjeldende regelverk for informasjonshåndtering og arkivering er brutt. Noen virksomheter opprettes i forbindelse med utbyggingsprosjekter, og avvikles i enkelte tilfeller etter at utbyggingsprosjekt er gjennomført (og ferdigattest foreligger). Kommunen opplever i dag å ha begrenset hjemmel for å be om tilgang til dokumentasjon som har vært grunnlag for de vurderinger tiltakshaver og deres konsulenter har gjort.

En annen utfordring/svakhet er forholdet til tiltaksklasser og kvalifikasjonskrav: I områder som er aktuelle for utbygging men med mangelfullt informasjonsgrunnlag om forholdene, kan det på sviktende grunnlag bli stilt feil eller manglende krav til relevant tiltaksklasse(-r) og/eller til kvalifikasjoner. Dette vil kunne utgjøre en risiko for områder med gjeldende plangrunnlag av eldre dato.

Oslo kommune har identifisert utfordringer og problemstillinger om grunnforhold, herunder kvikkleireskred, og angitt noen løsningsforslag knyttet til følgende forhold:

Sikre tilstrekkelig med kompetanse for å vurdere rapporter om områdestabilitet i plansaker

I dag finnes det en god nasjonal veileder for hvordan områdestabilitet skal utredes i plansaker (NVE veileder 1/2019, *Sikkerhet mot kvikkleireskred* heretter kalt «veileder 1/2019»). Veilederen oppleves som et godt tiltak og gir effekt, men Oslo kommune (PBE) opplever at kvaliteten på områdestabilitetsvurderinger i plansaker varierer. Det er dermed et behov for at de blir kontrollert og kvalitetssikret av personer med en tilstrekkelig fagkunnskap innen områdestabilitet for å sikre at de er gode nok. Dette gjelder særlig i områder hvor det er påvist og/eller stor sannsynlighet for at det i planområdet eller umiddelbar nærhet er definert en kvikkleiresone.

Mange kommuner mangler erfaringsmessig egne ressurser med relevant kompetanse innenfor fagfeltet for å vurdere utredninger av områdestabilitet. Utredning av områdestabilitet i områder med funn av kvikkleire er kompleks. Dette stiller krav til at saksbehandlere i plan- eller byggesaker må ha tilstrekkelig kompetanse til å følge opp og vurdere en undersøkelse av områdestabilitet i plansaker der det er funn av kvikkleire og identifisert kvikkleiresone. Det er også behov for ekstra veiledning og diskusjoner i tilfeller det er planlagt utbygging i et kvikkleireområde og hvor det også må vurderes om eller når tiltak skal stoppes.

I Oslo kommune pågår det plansaker hvor det planlegges utbygging i områder med identifiserte kvikkleiresoner. Kommunegeologens erfaringer fra disse plansakene er at det er behov for kvalitetskontroll og tilbakemeldinger til tiltakshaver, diskusjoner med geoteknikere som utreder områdestabiliteten samt diskusjoner og veiledning fra NVE. Gjennom disse diskusjoner og drøftingsmøtene får både saksbehandlere og tiltakshavere forståelse for situasjonen og behovene for tiltak i den enkelte sak. Utredning av områdestabilitet er en komplisert prosess og må få ta tid, også i saksbehandlingen.

Mulige løsninger:

- Sikre tilstrekkelig med ressurser hos nasjonal myndighet (NVE) for å se på vurderinger av områdestabilitet i plansaker samt å veilede kommuner der det planlegges utbygging i kvikkleiresoner.
- Tydeliggjøring av rollen til kommunen og rollen til forslagsstiller i forhold til ansvar, herunder om kommunen har plikt til å kontrollere utredninger av områdestabilitet eller ikke, og konsekvensene det i så fall medfører.

- Øke kunnskapen om hvordan «veileder 1/2019» skal brukes. Dette kan gjøres gjennom informasjonsmøter eller seminarer for saksbehandlere i kommuner og rådgivende geoteknikere.
- Øke kunnskapen om når utbygging i kvikkleire bør stoppes. For eksempel gjennom seminarer og eksempler på når utbygging i kvikkleiresoner har blitt stoppet.
- Sikre at utredning av områdestabilitet starter tidlig nok i en planprosess slik at det blir tilstrekkelig tid til å foreta vurderingen.

Sikre tilstrekkelig utredning om områdestabilitet på strategisk plannivå

I Oslo planlegges det for byutvikling i områder hvor det er identifisert kvikkleiresoner i NVE's nasjonale kartlegging fra 2011.

I områder med identifisert kvikkleiresoner og hvor det planlegges for transformasjon er det en aktuell problemstilling både hvordan og på hvilket nivå områdestabiliteten skal vurderes i en plansak på områderegeringsnivå eller VPOR (Veiledende Plan for det Offentlige Rom).

Mulige løsninger

- Tydeligere veiledning fra nasjonal myndighet (NVE) og økt kunnskap om ulike plannivåer hos rådgivende geoteknikere.

Sikre tilstrekkelig beredskap for mindre naturhendelser

Mindre naturhendelser kan være synkehull, sprekkdannelse eller mindre utglidninger i områder med høy sannsynlighet for forekomst av kvikkleire. Mindre naturhendelser kan være tegn på eller en start på en større hendelse, og det er derfor viktig at man har gode rutiner for å håndtere dette og avdekke eventuell risiko for større hendelser. Det er i enkelte tilfeller uklart hvordan mindre naturhendelser bør håndteres både hos kommunale saksbehandlere, grunnforvaltere og private grunneiere.

Mulige løsninger

- Alle kommuner (eventuelt fylker) bør ha rutiner for beredskap for mindre (og større) naturhendelser. Herunder etablere faste varslings- og kommunikasjonslinjer når hendelser oppstår og rapporteres til kommunen, samt klargjøre og formalisere de ulike kommunale aktørers ansvarsområder i håndteringen av slike hendelser.
- NVE bistår med veiledning og forslag til rutiner.
- Kommuner/fylker der det er risiko for skred bør ha en rammeavtale med virksomheter som kan foreta vurderinger av risiko for skred. Et viktig behov slike avtaler må ivareta er å få gjennomført en faglig vurdering av en hendelse på meget kort varsel.

Sikre innrapportering av geotekniske undersøkelser til NADAG

Det er mangel på tilgang på tilgjengelige relevante geotekniske data på grunn av manglende innrapportering til Nasjonal database for grunnundersøkelser (NADAG) ved NGU. Kommunen erfarer at det tidvis er problemer med å få rådgivere / private virksomheter til å innrapportere geotekniske data til NADAG.

Eksempelet under står i en rapport om områdestabilitet hvor det er identifisert en kvikkleiresone. Det er en privat utbygger og rapporten er utført av et større konsulentselskap. Uten hjemmel i loven kan Oslo kommune ikke kreve at grunnundersøkelsene deles i NADAG.

4.11 Meld inn faresoner og grunnundersøkelser

Nye faresoner eller endringer på eksisterende faresoner skal meldes inn gjennom NVEs innmeldingsløsning. Grunnundersøkelser meldes inn til NADAG. Dette er et ønske fra NVE, men foreløpig ikke et lovfestet krav. Dette punktet er derfor foreløpig ikke utført.

Mulige løsninger

- Det bør stilles krav til innrapportering av geotekniske data til NADAG i lovverket. Det er behov for en lovhjemmel for å kunne kreve inn grunnundersøkelser.
- Kommunene som innkjøpere bør kunne stille krav om at geotekniske undersøkelser som utføres på oppdrag av kommunen deles gjennom NADAG.

Sikre at informasjon om påvist kvikkleire er enkelt å finne

Informasjon om borepunkter med påvist kvikkleire er spredt mellom flere forskjellige statlige og kommunale karttjenester, for eksempel NVEs karttjeneste, NADAG og andre tjenester.

Også annen informasjon om grunnforhold kan ha stor verdi. Informasjon om fjell i dagen, dybde til fjell og områder hvor det er utført undersøkelser som påviser at det ikke er funn av kvikkleire, kan dessuten ha stor betydning for å utelukke forekomst av kvikkleire i et område.

Mulige løsninger

- Samordne karttjenester som viser borepunkter med påvist kvikkleire.
- Sikre at informasjon om påvist kvikkleire er tilgjengelig i en nasjonal karttjeneste.
- Høyere detaljeringsgrad på kvikkleirekart.

Sikre større klarhet om ansvar i gjeldende lovverk knyttet risikovurdering i allerede utbygde områder

NVE utarbeidet i januar 2021 et brev med tittel «Ansvar for sikring mot naturfare» til Gjerdrum kommune. I brevet gjøres det rede for at rettsreglene som skal ivareta sikkerhet mot naturfare, ligger til flere lover. Det gis en kort omtale av de mest sentrale rettsreglene med hensyn til ansvar for sikring mot naturfare: <https://www.gjerdrum.kommune.no/siteassets/pdf-bibliotek/nve---ansvar-for-sikring-mot-naturfare-29.01.2021.pdf>

Oslo kommune er av den oppfatning av at lovverket fortsatt er uklart når det kommer til ansvar og muligheter for kommuner og grunneiere til å vurdere risiko i allerede utbygde områder. Dette gjelder både på privat og offentlig eid grunn.

Mulige løsninger

- Foreta en grundig gjennomgang for å avklare eventuelle gap mellom lovverk.
- Stimulere til økt kartleggingskapasitet i områder med høy risiko for skred for å bedre informasjonsgrunnlag og forbygge hendelser i form av målrettede sikringstiltak.

Med vennlig hilsen

Tale Teisberg
kommunaldirektør

Janne Corneliussen
seksjonssjef

Kopi til:

Beredskapsetaten

Byrådsavdeling for byutvikling

Byrådsavdeling for miljø og samferdsel

Plan- og bygningsetaten

Vann- og avløpsetaten